

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет плодовоовочівництва, екології та захисту рослин

Кафедра екології та
безпеки життєдіяльності

“БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ”

Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни студентами

денної форми навчання

ОР «Бакалавр»

ОР «Молодший бакалавр»

Спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»

Умань – 2023

Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» для студентів ОР «Бакалавр», ОР «Молодший бакалавр» Спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» – 14 с.

Укладач: доцент кафедри екології та безпеки життєдіяльності Нікітіна О. В.

Рецензент: доктор с.-г. наук, професор Заморський В.В.

Розглянуто і затверджено на засіданні кафедри протокол № 1 від 21.08.2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету плодоовочівництва, екології та захисту рослин (протокол №2 від 3. 10.2023 р)

© Нікітіна О.В.
© УНУС, 2023

ЗМІСТ

Вступ	4
План самостійної роботи студента	5
Самостійна робота студентів	5
Теми для самостійного вивчення матеріалу дисципліни «Безпека життєдіяльності»	6
Теми рефератів для самостійної роботи студентів при вивченні дисципліни «Безпека життєдіяльності»:	7
Критерії оцінювання рефератів з дисципліни «Безпека життєдіяльності», балів	8
Контрольні заходи з дисципліни	10
Список літературних джерел	11

ВСТУП

Ці методичні вказівки розроблені відповідно до робочої програми навчальної дисципліни “Безпека життєдіяльності”, які передбачають поглиблену проробку студентами найбільш важливих тем дисципліни самостійно.

Самостійна робота – головний спосіб вивчення дисципліни, органічна частина навчального процесу на кафедрі екології та БЖД. Вона допомагає глибоко засвоїти матеріал, закріпити знання, поглибити вміння та навички в пізнавальній діяльності, творчо мислити; виховує організованість і дисциплінованість, активність та ініціативу, настирливість у досягненні мети; сприяє виробленню власних прийомів і методів пізнання, вчить раціонально організовувати та контролювати робочий час.

До обсягу матеріалу, що підлягає самостійному вивченню студентами, входять: нормативна та правова документація, навчальна та науково-технічна література з безпеки життєдіяльності, інструктивні матеріали, конспект лекцій.

Формою контролю самостійної роботи студентів є реферат, який подають викладачу за 2 тижня до закінчення семестру.

ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

1. Вивчення лекційного матеріалу
2. Написання та оформлення реферату.
3. Підготовка до поточного та підсумкового контролю

1. Самостійна робота студентів

1.1. Мета самостійної роботи

Мета самостійної роботи студентів з дисципліни “Безпека життєдіяльності”:

- закріплення викладених на лекційних заняттях основних теоретичних положень курсу;
- спонукання і активізація творчих здібностей студента, розвиток навичок роботи з технічною літературою і ресурсами мережі INTERNET;
- поглиблене ознайомлення з правовою та нормативною літературою з питань безпеки життєдіяльності;
- якісна підготовка до складання заліку.

Завдання до виконання самостійної роботи студентів:

- відпрацювання і набуття практичних навичок з аналізу проблемних питань безпеки життєдіяльності.

1.2. Зміст самостійної роботи

У цих вказівках наведено види самостійної роботи студентів, які є запорукою належного вивчення матеріалу дисципліни „Безпека життєдіяльності”. Однією з важливих вимог підготовки фахівців є відпрацювання студентами навичок і самостійне набуття знань і умінь, необхідних для вирішення питань щодо вимог безпеки життєдіяльності.

Робоча програма курсу передбачає не тільки вивчення студентами визначеної науково-технічної, правової і нормативної інформації, а й організацію самостійно-пізнавальної діяльності шляхом роботи з технічною літературою і нормативною документацією з питань безпеки життєдіяльності.

Запланована послідовність вивчення дисципліни відповідає темам і змісту робочої програми. Вивчення нової теми починається після повного пророблення і засвоєння попереднього матеріалу.

Студенти здійснюють самоконтроль знань за кожною із тем шляхом відповідей на основні запитання робочої програми. При підготовці до наступного лекційного заняття (згідно з робочою програмою) за рахунок бюджету часу, який відведено навчальним планом на самостійне вивчення курсу, студент працює з рекомендованою літературою і нормативними документами з метою поглиблення, розширення і закріплення лекційного матеріалу.

1.3. Вивчення лекційного матеріалу та оформлення рефератів

Протягом семестру студент повинен вивчити матеріал лекцій та додаткову літературу згідно з наведеним нижче переліком.

Теми для самостійного вивчення матеріалу дисципліни «Безпека життєдіяльності»

1. Вступ. Етапи формування БЖД як науки.
2. Безпека життєдіяльності як категорія.
3. Системний аналіз у безпеці життєдіяльності.
4. Ризик як оцінка небезпеки.
5. Людина як біологічний та соціальний суб'єкт.
6. Середовище життєдіяльності.
7. Фізіологічні особливості організму людини .
8. Психологічні особливості людини.
9. Роль біоритмів у забезпеченні життєдіяльності людини.
10. Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я.
11. Природні небезпеки.
12. Небезпеки техногенного характеру.
13. Соціально-політичні небезпеки.
14. Комбіновані небезпеки.

15. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі.
16. Запобігання надзвичайним ситуаціям та організація усунення їх негативних наслідків.
17. Правові основи безпеки життєдіяльності.
18. Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності.
19. Захист працівників у НС.
20. Негативний вплив та захист працівників від електромагнітного випромінювання різних частот.
21. Захист від НС.
22. Прилади радіаційної і хімічної розвідки.
23. Основи ЦЗ України.
24. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (24.02.1994)
25. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»
26. Закон України «Про охорону праці» (04.10.1992)
27. Закон України «Про пожежну безпеку» (17.12.1993)
28. Постанова Кабінету Міністрів України № 1099 від 15 липня 1998 року «Про порядок класифікації надзвичайних ситуацій»
29. Постанова Кабінету Міністрів України № 1198 від 03.08.1998 «Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру»
30. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (19.11.1992)
31. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» (16.10.1992)
Закон України «Про захист населення і території від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру»
32. Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань»
33. Закон України «Про правові засади цивільного захисту» (2004 р.)

Реферат – це стислий виклад у письмовому вигляді або у формі доповіді змісту наукової праці, літератури за темою.

Підготовка рефератів – засіб оволодіння методикою і навичками роботи з літературою, використання загальних теоретичних і методологічних положень в ході аналізу певних процесів, явищ, подій, уміння пов'язати матеріал і реальність, обґрунтувати свої висновки. Разом з тим реферат – одна з форм перевірки знань студентів.

Теми рефератів для самостійної роботи студентів при вивченні дисципліни “Безпека життєдіяльності”:

1. Вплив Всесвіту на середовище життєдіяльності людини.
2. Духовні потреби людини – прерогатива багатих чи необхідна умова розвитку кожної людини?
3. І. М. Сеченов про рефлекси головного мозку.
4. І. П. Павлов – вчення про аналізатори.
5. Обмін речовин – необхідна умова розвитку всього живого.
6. Типи віку людини та періоди розвитку дорослої людини – особливості поведінки в конкретних періодах.
7. Темперамент людини та його вплив на формування життєдіяльності.
8. Біоритми високої частоти з періодом, що не п 6 негативно впливають на людську цивілізацію. Шляхи протидії та захисту.
9. Традиційна та атомна енергетика – проблеми безпеки життєдіяльності та методи їхнього вирішення.
10. Автомобільний, залізничний, авіаційний, морський транспорт. Негативний вплив на компоненти довкілля та засоби його запобігання.
11. Чорнобильська АЕС: проблеми безпеки життєдіяльності українського народу на сучасному етапі розвитку. Дії уряду щодо подолання негативної ситуації та їхня достатність. 2
12. Війни на сучасному етапі розвитку цивілізації – причини та наслідки для життєдіяльності людей. Які необхідні заходи для уникнення війни?

13. Витоки, джерела, причини та історія розвитку тероризму. Чи можливо подолати і як?
14. Психологічні травми й самогубство.
15. Бомжування та жебрацтво – причини виникнення: природні чи штучно створені? Які необхідні першочергові державні заходи для подолання цього лиха?
16. Соціальна небезпека алкоголізму.
17. Зсуви ґрунту як надзвичайна ситуація: особливості прогнозування і попередження.
18. Формування парникового ефекту, негативні наслідки сьогодні та в майбутньому. Екологічність технічних засобів і технологічних процесів.
19. Руйнування озонового екрану та зміни в біосфері. Техногенні причини через недосконалість технологічних процесів.
20. ВІЛ/СНІД – чума ХХІ сторіччя. Новітні дослідження щодо подолання захворювання.
21. Політичні, соціальні, кримінальні, транснаціональні причини наркоманії. Реальні методи ліквідації цього явища.
22. Екологічні проблеми в Україні.
23. Взаємозв'язок життєдіяльності людини та стану навколишнього середовища.
24. Людина в міському середовищі.
25. Фактори ризику в урбанізованому середовищі.
26. Конституція України про забезпечення безпеки життєдіяльності людини.
27. Основні положення Законодавств України про охорону здоров'я і охорону праці щодо забезпечення безпеки життя, здоров'я та діяльності людини.
28. Основні положення Закону України „Про охорону навколишнього природного середовища” щодо забезпечення права людини на екологічну безпеку.

29. Нормативні документи та їх основні вимоги щодо забезпечення безпеки життєдіяльності населення .

30. Система управління безпекою життєдіяльності, її структура, функції, інформаційне забезпечення.

31. Служби охорони громадського порядку.

32. Добровільні об'єднання громадян з питань безпеки життєдіяльності.

33. Надзвичайні ситуації, що загрожують добробуту людини та суспільства.

34. Про небезпеку мобільних телефонів.

35. Біологічна загроза безпеці життєдіяльності.

Готуючи реферат, необхідно передусім вивчити матеріал підручника, ознайомитися з рекомендованою літературою, урядовими документами, монографіями, журнальними та газетними статтями по темі. Потім потрібно скласти розгорнутий план за наступною схемою. 1. Вступ. 2. Основна частина, яка включає 3–4 питання теми. 3. Висновки. 4. Список використаних джерел.

В ході вивчення літератури необхідно робити виписки, уточняти і конкретизувати план. Реферат рекомендується починати із вступу, де необхідно визначити актуальність теми, дати її загальну характеристику, практичний огляд літератури, зазначити мету реферату. В основній частині потрібно послідовно і аргументовано розкрити і проаналізувати головні проблеми теми. Кожне питання слід завершувати підсумковими висновками. У заключній частині потрібно зробити узагальнюючий висновок за темою в цілому.

В списку використаних джерел першими вказуються закони, урядові документи, виступи державних діячів. Інші джерела слід вказувати в алфавітному порядку.

В рефераті на всі цитати, важливі цифри, окремі положення потрібно робити посилання. Для цього в кінці речення в дужках необхідно вказати або повністю джерело (прізвище, ініціали автора, назва праці, місце видання,

видавництво, рік видання, сторінки), або порядковий номер джерела у списку використаних джерел і сторінку. Обсяг реферату залежить від теми, використовуваної літератури, але в основному повинен мати 10–15 сторінок рукописного тексту.

Студентам, які виступають з рефератом, бажано усно викладати його короткий зміст, а не читати написаний текст. Так вони вчаться обґрунтовувати власну думку, виробляють у себе лекторську майстерність. Реферат обговорюють і доповнюють усі студенти під керівництвом викладача.

При аналізі реферату слід зупинитись на таких питаннях, як повнота та глибина розкриття теми, використання першоджерел, вірність складання плану, його відповідність змісту, аргументація положень та висновків, вміння вибирати, згрупувати та аналізувати матеріал, а також стиль і дотримання усіх вимог до оформлення реферату.

Якщо реферат має суттєві недоліки, студент повинен його переробити, враховуючи зауваження і пропозиції.

Критерії оцінювання рефератів з дисципліни «Безпека життєдіяльності», балів

Оцінка	«задовільно»	«добре»	«відмінно»
Показник			
Виконання та оформлення	2	2	3
Відповідність матеріалу темі роботи	2	3	3
Захист реферату: доповідь	2	3	4
Всього балів	6	8	10

2. Контрольні заходи з дисципліни

Обов'язковим елементом процесу пізнання і навчання є контроль знань. Тому викладач використовує перевірку знань, умінь та навичок студентів для внесення коректив у навчальний процес. Розроблена робоча програма передбачає поточний і підсумковий контроль знань.

2.1. Поточний контроль знань

Викладач використовує результати поточного контролю не тільки для оцінки рівня знань студентів, а й для коректив навчального процесу. Крім того, може бути з'ясована необхідність в проведенні додаткових консультацій щодо незрозумілих для студентів окремих питань, в проведенні додаткових занять, тощо. Поточний контроль виконання студентами робочої програми здійснюється здачею змістовних модулів відповідно до розроблених тестів за тематикою лекцій.

2.2. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль визначає систему і структуру знань студента в цілому і є заключним з дисципліни. Після закінчення занять студенти складають залік з отриманих знань. Результати складання заліку фіксують у заліковій відомості та надають до деканату. До складання заліку допускають студентів, які успішно засвоїли лекційний матеріал та пророблені питання, що винесені на самостійну підготовку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативна та правова документація:

1. Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благопо луччя населення"; Закон України "Про охорону здоров'я";
2. Закон України "Про використання ядерної енергії та радіаційний захист";
3. Закон України "Про охорону праці";
4. Кодекс законів про працю України.

Навчальна та науково-технічна література з пожежної безпеки:

Основна:

5. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності., К.: Каравела, 2005. 344с.

Додаткова:

6. Максимова Н. Ю. Безпека життєдіяльності: соціально-психологічні аспекти алкоголізму та наркоманії., К.:Либідь, 2006. 328с.
7. Яким Р. С. Безпека життєдіяльності., Львів: Бескид Біт, 2005. 304с.
8. Скобло Ю. С. Безпека життєдіяльності., К.: Кондор, 2003. 424с.
9. Лушкін В. А. Безпека життєдіяльності., К., 2001. 350с.
10. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності., К.: Каравела, 2001. 340с.
11. Джигирей В. С. Безпека життєдіяльності., Львів: Афіша, 2000. 248с.
12. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності., К.: Каравела, 2000. 322с.
13. Бедрій Я. І. Безпека життєдіяльності. Львів.: Афіша, 1999. 275с.
14. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності., Суми.: Університетська книга, 1999. 301с.
15. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності., Львів.: Світ, 1995. 288с.
16. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Харків: ХДАМГ, 1995.

97 с.

18. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності.(Психофізіологічні аспекти).
Практичні заняття. Львів: Афіша, 2000. 239с.

20. Джигирей В. С. Безпека життєдіяльності., Львів: Афіша, 2001. 356с.
Ресурси мережі Інтернет

21. <http://www.mns.gov.ua>. Журнал „Надзвичайна ситуація”, засновник:
Агентство „Чорнобильінтерінформ”, м.Київ.

22. Поштовий індекс: 01237, 01893, e-mail: [osnova @ iptelekom. net. ua](mailto:osnova@iptelekom.net.ua).
Журнал „Безпека життєдіяльності”, засновники: Міжнародна академія
безпеки життєдіяльності; видавництво „Основа”.